

Határozatok Tára

NILS WAHL
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2014. október 16.¹

C-482/13., C-484/13., C-485/13. és C-487/13. sz. egyesített ügyek

Unicaja Banco, SA
kontra
José Hidalgo Rueda (C-482/13),
María del Carmen Vega Martín (C-482/13),
Gestión Patrimonial Hive SL (C-482/13),
Francisco Antonio López Reina (C-482/13),
Rosa María Hidalgo Vega (C-482/13)
és
Caixabank SA
kontra
Manuel María Rueda Ledesma (C-484/13),
Rosario Mesa Mesa (C-484/13),
José Labella Crespo (C-485/13),
Rosario Márquez Rodríguez (C-485/13),
Rafael Gallardo Salvat (C-485/13),
Manuela Márquez Rodríguez (C-485/13),
Alberto Galán Luna (C-487/13),
Domingo Galán Luna (C-487/13)

(A Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Marchena [Spanyolország] által benyújtott előzetes döntéshozatali kérelem)

„93/13/EGK irányelv — Fogyasztói hitelszerződés — Tisztességtelen feltételek — Nem kötelező hatály — A tisztességtelen feltételek további alkalmazását megakadályozó megfelelő és hatékony eszközök — Jelzalogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás”

1. A 93/13/EGK irányelv² elfogadása idején a legtöbb tagállam valószínűleg nem látta előre, hogy az milyen hatással lesz jogrendszerére húsz év múlva.
2. Az egyik ilyen tagállam a Spanyol Királyság. Az Aziz-ítélet³ nyomán a spanyol jogalkotó a közelmúltban elfogadott egy új jogszabályt,⁴ amelynek célja többek között, hogy kijavítsa azokat a problémákat, amelyekre a Bíróság abban az ítéletben rámutatott. A Bíróságnak már volt is lehetősége megvizsgálni ezt a jogszabályt. A kérdést előterjesztő bíróság által a Bíróság figyelmébe ajánlott ügyek az 1/2013. sz. törvény olyan aspektusára világítanak rá, amely eltér a Sánchez Morcillo és Abril García

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.).

3 — C-415/11, EU:C:2013:164.

4 — A jelzalogkölcson-adások védelmének megerősítését, az adósság átütemezését és a szociális bérlakásokat célzó intézkedésekről szóló, 2013. május 14-i 1/2013. sz. törvény (Ley 1/2013, de 14 de mayo, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social), a továbbiakban: 1/2013. sz. törvény, BOE (spanyol hivatalos közlöny) 2013. május 15., 116. sz., 36373. o.

ügyben⁵ tárgyalttól. Ezúttal nem az a kérdés, hogy a spanyol jog lehetetlenné teszi-e, vagy túlzottan megnehezíti-e a fogyasztók számára az adósság-végrehajtást elrendelő bírói határozatok elleni jogorvoslatot, hanem, hogy a jelzálog érvényesítésére vonatkozó spanyol végrehajtási szabályok megfelelnek-e a 93/13 irányelv azon követelményeinek, amelyek szerint a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a fogyasztókra nem vonatkoznak tisztességtelen feltételek.

3. Konkrétabban, a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Marchena (marchena-i elsőfokú bíróság, Spanyolország) – több más spanyol bírósággal együtt⁶ – lényegében az 1/2013. sz. törvény egyik átmeneti rendelkezésére vonatkozóan terjesztett kérdéseket a Bíróság elé. E rendelkezés a jelzálog érvényesítése során behajtható késedelmi kamat esetében felső korlátot állapít meg: a késedelmi kamat mértéke nem haladhatja meg a törvényes kamat mértékének háromszorosát. Ha eléri e korlátot, a bíróságok engedélyezhetik a hitelezőknek, hogy kiigazítsák a késedelmi kamat mértékét annak érdekében, hogy az a törvényben meghatározott korlát alá kerüljön. Ezek az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek újabb lehetőséget adnak a Bíróságnak, hogy pontosítsa az uniós fogyasztói jog által az ilyen nemzeti szabályokra gyakorolt hatás korlátait.

I – Jogi háttér

A – A 93/13 irányelv

4. A 93/13 irányelv huszonegyedik preambulumbekzdése a következőket írja elő:

„[...] a tagállamok kötelesek gondoskodni arról, hogy ne alkalmazzanak tisztességtelen feltételeket az eladó vagy a szolgáltató fogyasztóval kötött szerződéseiben, de ha a szerződés mégis tartalmaz ilyen feltételeket, akkor azok ne legyenek kötelező érvényűek a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is kötelezi a feleket”.

5. A 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének szövege a következő:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

6. A 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

7. A 93/13 irányelv 8. cikke értelmében „[a] tagállamok az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak.”

5 — Sánchez Morcillo és Abril García ítélet, C-169/14, EU:C:2014:2099.

6 — Jelen eljárásokon kívül hivatkozni kell a következő, függőben lévő ügyekre is: C-548/13, Caixabank-ügy; C-602/13, Banco Bilbao Vizcaya Argentaria ügy; C-75/14, Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria ügy; és C-90/14, Banco Grupo Cajatres ügy.

B – *A spanyol jog*

8. A spanyol polgári törvénykönyv 1911. cikke értelmében az adós a teljes meglévő és jövőbeni vagyonával felel a kötelezettségek teljesítéséért.

9. Az 1946. február 8-i rendelettel⁷ egységes szerkezetbe foglalt és az 1/2013. sz. törvénnyel módosított jelzálogjogról szóló törvény (Ley Hipotecaria) 105. cikke előírja, hogy a jelzálogjog bármely kötelezettség biztosítására alapítható, és nem érinti az adósnak a polgári törvénykönyv 1911. cikke szerinti korlátlan személyes felelősségét.

10. Az 1/2013. sz. törvény 7. cikkének (1) bekezdésével módosított, polgári perrendtartásról szóló törvény (Ley de Enjuiciamiento Civil), 552. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy ha a bíróság úgy ítéli meg, hogy bizonyos végrehajtási okiratok valamelyikében szereplő feltétel tisztességtelennek minősíthető, a feleket tizenöt napon belül meghallgatja. A meghallgatásukat követően a polgári perrendtartásról szóló törvény 561. cikk (1) bekezdésének 3. pontjában szereplő rendelkezéseknek megfelelően öt munkanapon belül határoz.

11. Az 1/2013. sz. törvény a polgári perrendtartásról szóló törvény 561. cikkének (1) bekezdését egy új 3. albekezdéssel egészítette ki, mely a következőképpen szól:

„Amennyiben [a bíróság] észleli valamely feltétel vagy több feltétel tisztességtelen jellegét, végzésben mondja ki ennek következményeit, és a végrehajtást vagy okafigyottá nyilvánítja vagy – a tisztességtelen feltételek alkalmazásának mellőzésével – elrendeli.”

12. Továbbá, az 1/2013. sz. törvény 3. cikkének (2) bekezdése módosította a jelzálogjogról szóló törvény 114. cikkét a (3) bekezdéssel való kiegészítéssel, amely a következőképpen fogalmaz:

„A saját lakhatás céljára szolgáló lakóingatlan vásárláshoz igénybe vett, az ugyanezen lakóingatlant terhelő jelzálogjoggal biztosított kölcsönökkel vagy hitelekkel kapcsolatban megállapított késedelmi kamat mértéke nem haladhatja meg a törvényes kamat háromszorosát, és azt kizárólag a fennálló tőketartozás tekintetében lehet felszámítani. Az említett kamatot semmilyen esetben sem lehet tőkésíteni, kivéve a polgári perrendtartás 579. cikke (2) bekezdésének a) pontjában foglalt esetet.”

13. Végül, az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezése a következőképpen fogalmaz:

„A saját lakhatás céljára szolgáló lakóingatlant terhelő jelzálogjoghoz kapcsolódó késedelmi kamat 3. cikk (2) bekezdésében megállapított korlátozását az e törvény hatálybalépését követően alapított jelzálogjogok esetén kell alkalmazni.

Az említett korlátozást szintén alkalmazni kell saját lakhatás céljára szolgáló lakóingatlanon alapított jelzálogjoggal biztosított, a törvény hatálybalépését megelőzően meghatározott olyan késedelmi kamat esetén, amely a hatálybalépést követően válik esedékessé, illetve amely ezen időpontban már esedékessé vált, de még nem egyenlítették ki.

A törvény hatálybalépését megelőzően indított és be nem fejezett végrehajtási vagy bírósági úton kívüli értékesítési eljárásokban, valamint amelyekben már megállapították a végrehajtás vagy a bírósági úton kívüli értékesítés útján követelt összeget, a bírósági titkár vagy a közjegyző tíznapos határidő tűzésével felhívja a végrehajtást kérőt az adott összeg fenti bekezdés szerint kiigazítására.”

7 — BOE, 1946. február 27., 58. sz., 1518. o.

II – A tényállás, az eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

14. Az alapeljárások tárgya négy különböző, az Unicaja Banco (C-482/13 ügy) és a Caixabank (C-484/13, C-485/13 és C-487/13 ügy) (a továbbiakban: bankok) által kezdeményezett, 2007. január 5. és 2010. augusztus 20. között alapított, legfeljebb 249 000 EUR értékű jelzálogok érvényesítésére irányuló végrehajtási eljárás.

15. A C-482/13 ügyben a jelzálogkölcson után 18%-os késedelmi kamatot kellett fizetni, amely növekedhetett, ha a felülvizsgált kamatszint 4 százalékponttal történő emelése magasabb kamatmértékhez vezet, azonban nem haladhatta meg az évi 25%-os névleges felső határt. A C-484/13, C-485/13 és C-487/13 ügyben a jelzálogkölcsonok után 22,5%-os késedelmi kamatot kellett fizetni.

16. Ezen felül valamennyi szerződés tartalmazott egy olyan záradékot, amely szerint a hitelintézet előre hozhatja az eredetileg megállapított esedékességet, és követelheti a teljes tőketartozás megfizetését a megállapított kamatokkal, késedelmi kamatokkal, jutalékokkal, költségekkel és díjakkal együtt.

17. 2012. március 21. és október 30. között a bankok a kérdést előterjesztő bíróság előtt végrehajtási eljárást indítottak. Ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróság felfüggesztette ezeket az eljárásokat, amikor felismerte, hogy a késedelmi kamatra és az időelőtti megszüntetésre vonatkozó szerződési feltételek esetleg tisztességtelenek lehetnek. Ennek alapján a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Marchena 2013. augusztus 12-én úgy határozott, hogy az eljárások felfüggesztését hatályban tartja, és a következő kérdéseket terjeszti előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé:

- „A) A [93/13 irányelvvel], különösen az irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével összhangban, valamint az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének megfelelően a fogyasztók, illetve a felhasználók védelmének biztosítása céljából, amennyiben a nemzeti bíróság valamely jelzálog alapú kölcsön késedelmi kamatára vonatkozó tisztességtelen feltétel fennállását állapítja meg, a feltételt semmisnek és kötőerővel nem rendelkezőnek kell nyilvánítania, vagy ellenkezőleg, köteles a kamatokra vonatkozó feltétel kiigazítására azáltal, hogy felhívja a végrehajtást kérőt vagy hitelezőt a kamat kiigazítására?
- B) A[z] [1/2013. sz. törvény] második átmeneti rendelkezése nem jelenti-e a fogyasztók érdeke védelmének nyilvánvaló korlátozását azáltal, hogy burkoltan előírja a bíróság számára a késedelmi kamatra vonatkozó, tisztességtelennek minősített feltétel kiigazításának kötelezettségét a kikötött kamat kiigazításával, a tisztességtelen kikötés hatályban tartása mellett, annak megállapítása helyett, hogy a feltétel semmis, és az nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra nézve?
- C) A[z] [1/2013. sz. törvény] második átmeneti rendelkezése sérti-e a [93/13 irányelvet], különösen az irányelv 6. cikkének (1) bekezdését azáltal, hogy megakadályozza az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének a fogyasztóvédelem területén történő alkalmazását, valamint mellőzi a semmisség és a kötelező erő megvonása jogkövetkezményének alkalmazását a[z] [1/2013. sz. törvény] hatálybalépését megelőzően kötött jelzálog-alapú kölcsönszerződésekben kikötött, késedelmi kamatra vonatkozó tisztességtelen feltételek tekintetében?”

18. A Bíróság elnöke 2013. október 10-i végzésével az írásbeli és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélet meghozatala céljából elrendelte valamennyi ügy egyesítését.

19. Az Unicaja Banco, a Caixabank, a spanyol kormány és az Európai Bizottság írásbeli észrevételt terjesztett elő, a 2014. szeptember 10-i tárgyaláson pedig megtették szóbeli előadásukat.

III – Elemzés

A – Előzetes észrevételek

20. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kitűnik, hogy a három kérdés valójában egy nagy kérdés különböző szempontjait érinti. Az érdekelt felek azonban különbözőképpen értelmezik ezt a három szempontot.⁸

21. Már az elején megjegyezném, hogy a B kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság nemzeti jog értelmezését – sőt érvényességének értékelését – kéri a Bíróságtól. Ez a Bíróságnak az EUMSZ 267. cikkben foglalt hatáskörén kívül terjed, és ennek megfelelően a Bíróság nyilvánvalóan nem rendelkezik hatáskörrel e kérdés megválaszolására. Ugyanakkor, a kérdést előterjesztő bíróságnak az 1/2013. sz. törvényre vonatkozó bírálata a C kérdésben is megjelenik, amelyet az említett törvény második átmeneti rendelkezésének a 93/13 irányelvnek, és különösen a 6. cikke (1) bekezdésének való megfelelés szempontjából fogalmazott meg. Ebből következik, hogy mindenesetre lehetséges, hogy a Bíróság foglalkozzon a kérdést előterjesztő bíróságnak ebben a tekintetben megfogalmazott kétségeivel.

22. Hovatovább, az A és C kérdések úgy tűnik, összefüggnek annyiban, hogy mindkettő a tisztességtelennek ítélt szerződési feltételek jogkövetkezményeire vonatkozik. Az A kérdésben a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy a nemzeti bíróság a 93/13 irányelv szerint milyen hatáskörökkel és kötelezettségekkel rendelkezik a tisztességtelennek tartott késedelmi kamat tekintetében. Másfelől, a C kérdéssel viszont a bíróság lényegében azt kérdezi, hogy az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezéséhez hasonló rendelkezés összeegyeztethető-e az irányelvvvel, amennyiben kétségekívül korlátozza ezeket a hatásköröket és kötelezettségeket.

23. Ezért az általam alkalmazott megközelítés két részre osztható. Míg az A kérdésre adott válasz eleve nyilvánvaló, a C kérdésre adandó válasznak – többek között a spanyol kormány által benyújtott észrevételekre tekintettel is – árnyaltabbnak kell lennie.

B – A nemzeti bíróságnak a 93/13 irányelv szerinti hatáskörei és kötelezettségei a tisztességtelennek tartott késedelmi kamat tekintetében

24. Az A kérdéssel kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a 93/13 irányelv, és különösen a 6. cikkének (1) bekezdése arra kötelezi-e, hogy hatályon kívül helyezze a tisztességtelennek ítélt késedelmi kamatot megállapító szerződési feltételt, vagy pedig ehelyett csökkentenie kell az ilyen késedelmi kamatot, vagy az ilyen csökkentést meg kell engednie.

25. Ahogy az előzetes döntéshozatalra utaló végzések indokolásából látható, az A kérdésben foglalt problémát a Banco Español de Crédito,⁹ valamint az Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet megoldja.¹⁰ Útmutatással szolgálhat még a Kásler és Káslerné Rábai ítélet,¹¹ amelyet a jelen előzetes döntéshozatalra utaló végzéseknek a Bírósághoz való megérkezésüket követően hoztak.

8 — A Bizottság véleménye szerint az A kérdés a nemzeti bíróságoknak a jelzálogszerződésekben foglalt tisztességtelen feltételekre vonatkozó hatáskörével foglalkozik, míg a B és C kérdés közvetetten, az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezéséhez kapcsolódva függ azzal össze. A Bizottság ennek megfelelően azt javasolja, hogy a B és C kérdést együtt vizsgáljuk. A spanyol kormány azonban úgy látja, hogy az A és B kérdések egyaránt arra vonatkoznak, hogy a jelzálogtörvény 114. cikkének módosítása megfelel-e a 93/13 irányelvnek, míg a C kérdés azzal foglalkozik, hogy az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezése esetleg megsérti az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét. A kormány ezért közös választ javasol az A és B kérdésre. A bankok úgy vélik, hogy a három kérdés hasonlóságokat mutat. Ugyanakkor, míg az Unicaja Banco egyenként válaszolja meg őket, a Caixabank egyetlen választ javasol.

9 — C-618/10 ítélet, EU:C:2012:349.

10 — C-488/11 ítélet, EU:C:2013:341.

11 — C-26/13 ítélet, EU:C:2014:282.

26. Az említett ítéletek szerint, a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján a nemzeti bíróságok arra kötelesek, hogy a tisztességtelen feltétel alkalmazásától eltekintsenek annak érdekében, hogy az ne váltson ki kötelező joghatásokat a fogyasztó vonatkozásában, de nem jogosultak arra, hogy a feltétel tartalmát módosítsák. A szerződésnek ugyanis főszabály szerint úgy kell fennmaradnia, hogy csak a tisztességtelen feltételek elhagyása jelentsen módosulást, ha a nemzeti jog szabályai szerint a szerződés ilyen módon fennmaradhat.¹²

27. A kötbérikötéssel kapcsolatban a Bíróság kimondta, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése nem értelmezhető úgy, hogy az lehetővé teszi a nemzeti bíróság számára, hogy amennyiben észleli a valamely eladó vagy szolgáltató és valamely fogyasztó által kötött szerződésben szereplő kötbérikötés tisztességtelen jellegét, a szóban forgó kikötés alkalmazásának a fogyasztóval szembeni teljes mellőzése helyett csökkentse a fogyasztót terhelő kötbér összegét.¹³

28. A Banco Español de Crédito ítéletben (EU:C:2012:349) a szóban forgó tisztességtelen feltétel egy jármű vásárlásához szükséges kölcsön törlesztőrészeleteinek fizetési késedelmére vonatkozott. Az Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet (EU:C:2013:341) egy lakásbérleti szerződés késedelmi kamatot tartalmazó kötbérikötésével foglalkozott.

29. Ezzel szemben a Kásler és Káslerné Rábai ítélet (EU:C:2014:282) a visszatérítés egyedi esetével foglalkozott. Ebben az ügyben a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezte, hogy a nemzeti bíróság valamely fogyasztói hitelszerződés tisztességtelen feltételeit a nemzeti jog diszpozitív rendelkezéseivel helyettesítse-e abban az esetben, amennyiben a szerződés a kérdéses feltétel nélkül nem teljesíthető, a szerződés érvénytelenítése pedig a fogyasztóra nézve hátrányos lenne. A Bíróság kimondta, hogy a fogyasztói hitelszerződés érvénytelenítésének általában az a következménye, hogy a megfizetendő fennmaradó kölcsönösszeg azonnal esedékessé válik, ami jobban bünteti a fogyasztót, mint a hitelezőt. Ebben a különös helyzetben a Bíróság ezért kimondta, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes a nemzeti jog azon szabálya, amely lehetővé teszi a nemzeti bíróság számára a tisztességtelen feltételnek a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével való helyettesítése révén az e feltétel érvénytelenségének orvoslását.¹⁴

30. Ugyanakkor a Kásler és Káslerné Rábai ítélet (EU:C:2014:282) jelen ügyekben nem releváns. Nem egyértelmű, miért a kérdéses kikötéshez hasonló, tisztességtelen késedelmi kamatra vonatkozó kikötés hatályon kívül helyezése, és nem pedig a tisztességtelen feltételre hivatkozó hitelezőnek az ilyen kamatra vonatkozó jogának teljes megszüntetése lenne hátrányos a kölcsönt felvevő fogyasztóra. Hovatovább, a tárgyaláson a bankok részéről elhangzott érveléssel szemben, irreleváns az a tény, hogy a csökkentésre vonatkozó hatáskört a nemzeti jog valamely rendelkezése tartalmazza, és az nem bírói mérlegelés eredménye. A 93/13 irányelv, ahogyan az a 8. cikkéből kitűnik, valójában minimum harmonizációt ír elő, ami azt jelenti, hogy a tagállamok csak annál *nagyobb* fogyasztói védelmet előíró rendelkezéseket fogadhatnak el vagy tarthatnak hatályban, mint amelyet az irányelv biztosít. Ennek megfelelően az A kérdésre adott válasz nem lehet más, mint a Banco Español de Crédito (EU:C:2012:349), valamint az Asbeek Brusse és de Man Garabito ítéletben (EU:C:2013:341) adott válaszok, amelyeket a 26. pontban összefoglaltam.

12 — Lásd: Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, EU:C:2013:341, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

13 — Lásd: Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, EU:C:2013:341, 59. pont.

14 — EU:C:2014:282, 80–85. pont, valamint a rendelkező rész 3. pontja.

C – Az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezésének és a 93/13 irányelvnek az összeegyeztethetősége, tekintettel a nemzeti bíróságnak az említett irányelv szerinti, a tisztességtelen szerződési feltételek hatályon kívül helyezésére vonatkozó kötelezettségére

31. A C kérdés az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezése, valamint a 93/13 irányelv – és különösen a 6. cikkének (1) bekezdése – összeegyeztethetőségére vonatkozik, ahol is az előbbi a 2013. május 15. előtt indított, de addig be nem fejezett végrehajtási vagy bírósági úton kívüli értékesítési eljárásokra, valamint olyan eljárásokra vonatkozik, amelyekben már megállapították a végrehajtás vagy bírósági úton kívüli értékesítés útján követelt összeget. A kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt szeretné tudni, hogy a jelzálog érvényesítésére irányuló eljárásokban az a hitelező, aki olyan szerződéses feltétel alapján kér késedelmi kamatot, amely e késedelmi kamatot a törvényes korlátot (a törvényes kamat mértékének háromszorosa) meghaladó mértékben rögzíti, kiigazíthatja-e a késedelmi kamatot úgy, hogy az ne haladja meg ezt a határt.

32. Elsőként, jóllehet ezt a kérdést a kérdést előterjesztő bíróság nem vetette fel, érdemes röviden foglalkozni azzal a kérdéssel, hogy a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése a kizárja-e, hogy a Bíróság megválaszolja a szóban forgó nemzeti rendelkezésnek ezen irányelv szerinti összeegyeztethetőségére vonatkozó kérdést.¹⁵ A bankok ugyanis azzal érvelnek, hogy az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezése kötelező érvényű rendelkezés, amely a felek szándékától függetlenül érvényes, és nem tartozik a 93/13 irányelv hatálya alá.

33. Már foglalkoztam egy hasonló érveléssel a Sánchez Morcillo és Abril García ügyben.¹⁶ Azzal az üggyel ellentétben a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság kifejezetten kétségbe vonta a szóban forgó jelzálogszerződések késedelmi kamatra vonatkozó kikötéseinek tisztességességét. Ezzel összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság azt szeretné tudni, milyen hatásköre és kötelezettsége van a 93/13 irányelv szerint, amennyiben egy ilyen kikötést tisztességtelennek minősül. Ezért ez egy teljesen más helyzet, mint amely a Barclays Bank ügyben¹⁷ felmerült, amelyben a Bíróság kimondta, hogy az ügy tárgyát képező, a spanyol végrehajtási eljárást szabályozó nemzeti rendelkezések törvényiek vagy rendeletiek, amelyeket nem vesz át a vitatott szerződés, és amelyek nem tartoznak az irányelv hatálya alá.

34. Gyorsan továbblépve, annak felidézésével kezdem, hogy, jóllehet az EUMSZ 267. cikk szerinti eljárásokban a Bíróság nem hozhat döntést valamely nemzeti jogi rendelkezés uniós joggal való összeegyeztethetőségéről, és nem értelmezheti a nemzeti jogot, viszont a nemzeti bíróság számára értelmezheti az uniós jogot mindazon szempontból, amely révén a bíróság dönteni tud az összeegyeztethetőség kérdésében az általa tárgyalt ügy vonatkozásában.¹⁸ Ahhoz, hogy ilyen segítséget nyújtson, a Bíróságnak mindig értelmeznie is kell egy kicsit az adott alkalmazandó nemzeti szabályokat, jóllehet ennek az értelmezésnek az ellenőrzése teljes egészében a nemzeti bíróság feladata. Ezt az általános fenntartást szem előtt tartva a következő megállapításokat teszem.

35. Tekintettel a Bíróságnak a Banco Español de Credito (EU:C:2012:349), valamint az Asbeek Brusse és de Man Garabito ügyben (EU:C:2013:341) hozott ítéletére, érthető, hogy az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezése problémát okozott a tekintetben, hogy úgy értelmezhető, mint amely kötelezi a nemzeti bíróságot arra, hogy a fogyasztóra nézve hátrányos módon elfogadja a késedelmi kamat mértékének csökkentését, ahelyett hogy a vonatkozó szerződéses feltételt érvénytelennek nyilvánítaná. Én azonban óva intenek az ilyen következtetés levonásától, amely úgy tűnik, egy alapvető félreértésen alapul. Ez a felfogás azon a meglehetősen vonzó elgondoláson alapul, hogy az

15 — ¹⁵ – A 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik: „[a]zok a feltételek, amelyek kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket, [...] tükröz[nek], nem tartoznak az ebben az irányelvben előírt rendelkezések hatálya alá”.

16 — Lásd: C-169/14, EU:C:2014:2110, 22–28. pont.

17 — C-280/13, EU:C:2014:279, 40. és 42. pont. E tekintetben lásd még: 2012. november 8-i SKP végzés, C-433/11, EU:C:2012:702, 32–34. pont; és Kušionová-ítélet, C-34/13, EU:C:2014:2189, 76–80. pont.

18 — Lásd többek között: KGH Belgium, C-351/11, EU:C:2012:699, 17. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezése valamiképpen i) meghatározza azokat a körülményeket, amelyek között valamely szerződéses késedelmi kamat tisztességes, és ii) valamely tisztességtelennek tartott kikötés hatályon kívül helyezését a nemzeti bíróság feladatává téve beavatkozik. Ugyanakkor a Bírósághoz benyújtott nemzeti jogi rendelkezések nem támasztják alá ezt a feltételezést. Amikor erre a pontra a tárgyaláson rákérdeztünk, a spanyol kormány megerősítette, hogy a feltételezés téves. A tárgyaláson megjelent többi fél nem ellenkezett ezzel (legalábbis elméletben).

36. Az 1/2003. sz. törvény második átmeneti rendelkezése szerint a hitelezőnek biztosított azon lehetőség, hogy a késedelmi kamat mértékét a végrehajtási eljárás során kiigazítsa annak érdekében, hogy az a jelzálog érvényesítése során behajtható késedelmi kamat törvényes korlátja alá kerüljön, – bizonyos követelmények mellett – valójában úgy tűnik, hogy teljesen független attól a kérdéstől, hogy a végrehajtási eljárás alapjául szolgáló szerződéses feltétel tisztességes-e vagy sem. Már a rendelkezés megfogalmazása is azt sugallja, hogy *a tisztességes és tisztességtelen szerződéses feltételekre egyaránt vonatkozik.*

37. Hasonlóképpen úgy tűnik, hogy az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezése olyan szerződéses feltételekre vonatkozik, amelyek tisztességes volta nem felülvizsgálható a 93/13 irányelv szerint. Az 1/2013. sz. törvény például olyan feltételekre vonatkozik, amelyeket egyedileg megtárgyaltak és az irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerint annak hatályán kívül esnek. Másrészt, feltételezve, hogy a késedelmi kamat fizetése – a kamat egyik fajtájaként – úgy jellemezhető, mint a jelzálogkölcson egyik alapvető kötelezettsége, annyiban, hogy a nyújtott kölcsön ellenszolgáltatásának részét képezi,¹⁹ valamely fogyasztói hitelről szóló szerződésben foglalt késedelmi kamatra vonatkozó feltétel tisztességes volta mentesül az irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében a vizsgálat alól (amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek). Elméletileg a fenti két helyzet egyike esetén sem lehet a késedelmi kamat-kikötés kifogásolása esetén az irányelvre hivatkozni. Ettől függetlenül a jelzáloggal biztosított, és így a végrehajtási eljárásban behajtható késedelmi kamat összege továbbra is kiigazítható az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezése szerint, ha az ilyen késedelmi kamat mértéke meghaladja a törvényben meghatározott korlátot.

38. Az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezése és a 93/13 irányelv közötti közvetlen kapcsolat hiánya még szembetűnőbbé válik azon tény tekintve, hogy a jelzálogtörvény, és különösen a 114. cikkének harmadik mondata – amelyre az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezése vonatkozik – a jelzálog érvényesítésére irányuló eljárás összefüggésében csak bizonyos kamatmértékekre alkalmazandó, függetlenül attól, hogy a kölcsönadó kereskedő, az adós pedig fogyasztó-e. Ezzel szemben a 93/13 irányelv 1. cikke értelmében az irányelv horizontálisan minden szerződésfajtaára vonatkozik, feltéve, hogy az fogyasztó és kereskedő között jött létre.

39. Írásbeli észrevételeiben a spanyol kormány e tekintetben konkrétan kifejti, hogy a jelzálogtörvény 114. cikke harmadik mondatának, és így az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezésének célja, hogy korlátozza a jelzáloggal terhelt ingatlannal biztosított felső összeghatárt, hogy a harmadik felekkel szemben fennálló, jelzáloggal biztosított szerződéses kötelezettségek mértékét korlátozza. Az ezekben a rendelkezésekben a behajtható késedelmi kamatra megállapított korlát, amely szerint a késedelmi kamat mértéke nem lehet magasabb, mint a törvényes kamatmérték háromszorosa, és csak a tőketartozásra számítható fel, az adós szokásos lakóhelyét terhelő jelzálogkölcsonökre vonatkozik. A tárgyaláson a spanyol kormány megerősítette, hogy ezek a rendelkezések csak annyira korlátozzák a jelzáloggal terhelt ingatlannal kapcsolatos késedelmi kamat összegét, hogy az adós vagyonának fennmaradó részét kizárják, amellyel összefüggésben a spanyol polgári törvénykönyv 1911. cikke szerint a hitelező továbbra is kérheti a kint lévő összeg visszafizetését. A spanyol kormány észrevételeire tekintettel számomra úgy tűnik, hogy a jelzálogtörvény 114. cikkének harmadik mondata, és az átmeneti helyzetekre vonatkozóan az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezése valójában nem szabályozza a késedelmi kamat mértékét, amely továbbra is szerződéses ügy marad,

19 — E tekintetben lásd: a Kásler és Káslerné Rábai ügyre vonatkozó indítványom, EU:C:2014:85, 58–61. pont.

hanem csak korlátozza a jelzálog érvényesítése során behajtható késedelmi kamat összegét. Így a hitelező továbbra is kérheti a kint lévő összeg teljes visszafizetését az adós többi vagyonából. Amennyiben a spanyol jog ezen értelmezése helyes – amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell eldöntenie –, nem értem, hogy ezeknek a rendelkezéseknek hogyan van bármi közük a 93/13 irányelvből fakadó fogyasztói jogokhoz, sőt, hogyan tudnák korlátozni azokat.

40. Természetesen lehet azzal érvelni, hogy a jelzálogkölcsonre vonatkozóan a jelzálogtörvény 114. cikkének harmadik mondatában – és hasonlóképpen az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezésében – meghatározott késedelmi kamat maximális mértéke valamiképpen „megfertőzi” annak az értékelését, hogy az adott kamatmérték a 93/13 irányelv szerint tisztességes-e, annyiban, hogy lehet úgy értelmezni, hogy olyan megközelítést fogad el, amely szerint minden, a törvényes kamatmérték háromszorosát meg nem haladó késedelmi kamat tisztességesnek, míg az azt meghaladó pedig tisztességtelennek minősíthető.²⁰ A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis azt állítja, hogy az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezése „hallgatólagosan” azt követeli a spanyol bíróságoktól, hogy a tisztességtelennek tartott késedelmi kamatokot módosítsák. Azonban nem fejt ki, hogy miben rejlik a hallgatólagosság. E tekintetben az alábbiakat kell megjegyezni.

41. A 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése szerint egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét az e szerződés tárgyát képező áruk vagy szolgáltatások természetének figyelembevételével, és a szerződés megkötésének időpontjában fennálló, a szerződés megkötését kísérő összes körülményre hivatkozva kell megítélni. Ebből következik, hogy értékelni kell azokat a következményeket is, amelyeket az említett feltétel a szerződésre irányadó jog keretében előidézhet, és ez a nemzeti jogrend szerinti vizsgálatot feltételez.²¹

42. E tekintetben, jóllehet a jelzálogtörvény 114. cikkének harmadik mondata, és az átmeneti időszak tekintetében az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezése a végrehajtási eljárással összefüggésben a jelzálog érvényesítése során behajtható késedelmi kamat összegét a törvényes kamat háromszorosára korlátozza, ez nem jelenti sem azt, hogy e szint feletti bármely szerződéses kamatmérték az irányelv szerint automatikusan tisztességtelennek, vagy az ennél alacsonyabb automatikusan tisztességesnek minősülne. Nincs aranyszabály arra, hogy a késedelmi kamatot megállapító kikötés mikor minősül automatikusan tisztességtelennek. A nemzeti jog által egy adott területre vonatkozóan megállapított maximális kamatmérték csak az egyike az értékelendő tényezőknél. Világos, hogy egyszerűen lehetetlen tájékozott állásfoglalást nyújtani valamely késedelmi kamatra vonatkozó feltétel tisztességes jellegére vonatkozóan kizárólag úgy, hogy a törvényes kamatmérték többszöröséhez hasonlítjuk. Jól mutatja ezt a 93/13 irányelv mellékletének²² e) pontja, amely úgy fogalmaz, hogy „a kötelezettségét nem teljesítő fogyasztótól *aránytalanul* magas összeg megfizetését követelik meg kártérítés címén” (kiemelés tőlem), mivel fogalmilag csak eseti értékeléssel lehet eldönteni, hogy a kártérítés az adott helyzetben aránytalan-e vagy sem. E tekintetben számomra úgy tűnik, hogy valamely kölcsönszerződésben foglalt késedelmi kamat mértéke tisztességes jellegének vizsgálatakor (megint csak feltételezve, hogy ez a kamat nem képezi a jogügylet lényeges elemét, vagy nem mentesül másként a felülvizsgálat alól) a kölcsönadott összeg és a kölcsön futamideje szolgál kiindulási pontként, amely szerződésenként változó. A végeredményben azonban ennek értékelése nem a Bíróság, hanem a nemzeti bíróság feladata, mely utóbbi jobban meg tudja ítélni az egyes ügyek lényeges körülményeit, és amely tökéletesen ismeri a nemzeti jog szerint általánosan alkalmazandó rendszert.²³

20 – A tárgyaláson a spanyol kormány erre úgy hivatkozott, mint a szóban forgó rendelkezések „biztosíték-jellegű” vagy „másodlagos” hatása; a bankok – talán valamelyest meglepő módon – szintén utaltak ilyen hatásra.

21 – 2014. április 3-i Sebastyén-végzés, C-342/13, EU:C:2014:1857, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

22 – ²² – A 93/13 irányelv melléklete tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők; lásd uo.: 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

23 – ²³ – E tekintetben lásd: Freiburger Kommunalbauten ítélet, C-237/02, EU:C:2004:209, 22–25. o., valamint Kušionová-ítélet, EU:C:2014:2189, 73. pont.

43. Mindenesetre, pusztán az érvelés kedvéért említsük meg, hogy ha valamely jelzálogkölcsonre vonatkozó fogyasztói szerződés olyan késedelmi kamatot köt ki, amely kevesebb, mint a törvényes kamat háromszorosa, viszont a konkrét körülmények között tisztességtelennek tűnik a 93/13 irányelv értelmében, az irányelv 6. cikke egyértelműen kizárja a tisztességtelen szerződéses késedelmi kamatmértéknek egy alacsonyabb, és ezért kétségtelenül kevésbé jogsértő kamatmértékkel való felváltását, ahogy azt a nemzeti jog előírja. E tekintetben semmi nem utal arra, hogy a spanyol bíróság ne helyezhetné hatályon kívül a tisztességtelen feltételt teljes egészében a polgári perrendtartás 561. cikke (1) bekezdésének 3) pontja alapján. Egy ilyen korlátozáshoz legalábbis az kellene, hogy a jelzálogtörvény 114. cikkének harmadik mondata – és az átmeneti helyzetek tekintetében az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezése – elsőbbséget élvezzen a polgári perrendtartás 561. cikke (1) bekezdésének 3) pontjával szemben. Ugyanakkor az előzetes döntéshozatalra utaló végzéseiben semmi nem utal arra, hogy a spanyol jogot így kellene értelmezni. Ellenkezőleg, a spanyol kormány azt állítja, hogy csak abban az esetben, ha a szerződéses kikötés *nem* minősül tisztességtelennek, akkor alkalmazandó a szokásos lakóhely védelmére szolgáló *kiegészítő* intézkedésként a jelzálogtörvény 114. cikkének harmadik mondatában – és az átmeneti helyzetekre az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezésében – meghatározott felső határ. Ezt természetesen a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia, mivel továbbra is egyedül ő illetékes a nemzeti jog értelmezésére.²⁴

44. Mindemellett a nemzeti jognak a 93/13 irányelv szerinti értelmezésekor a kérdést előterjesztő bíróságnak a szóban forgó teljes joganyagot vizsgálnia kell, és a nemzeti jog által elismert értelmezési módszereket úgy kell alkalmaznia, hogy az irányelv 6. cikkének (1) bekezdése szerint kívánatos eredményt érje el, hogy a fogyasztók jogainak hatékony védelmét biztosítsa.²⁵ Ami azt illeti, számomra úgy tűnik, hogy az, ahogy a spanyol kormány a spanyol jogot értelmezi – elsőbbséget adva a késedelmi kamatra vonatkozó tisztességtelen kikötés alkalmazása irányelv szerint mellőzésének a késedelmi kamat mértékének kiigazításával szemben –, az egyetlen olyan értelmezés, amely biztosítja, hogy az 1/2013. sz. törvény megfeleljen a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek. Sőt, a kormány által kifejtett álláspont arra is utal, hogy ez az értelmezés valóban lehetséges a spanyol jog szerint.

45. Összefoglalva, én azon az állásponton vagyok, hogy a 93/13 irányelvet nem érintik azok a nemzeti jogi rendelkezések, amelyek szerint a késedelmi kamat mértékét ki kell igazítani a jelzálog érvényesítésére irányuló eljárásra tekintettel, ha az ilyen rendelkezések a szóban forgó kamatmérték tisztességes jellegétől függetlenül alkalmazandók. Amennyiben valamely nemzeti jogi rendelkezés (mint például az 1/2013. sz. törvény második átmeneti rendelkezése) a végrehajtási eljárással összefüggésben korlátozza a jelzálog érvényesítése során behajtható késedelmi kamat összegét, akkor ez valamennyi adósra vonatkozik (nem szükségszerűen csak a fogyasztókra). Ami a fogyasztókat illeti, amennyiben egy ilyen rendelkezés kiegészíti a 93/13 irányelvben biztosított jogait – például az olyan kikötések tekintetében, amelyek nem tisztességtelenek, vagy amelyek nem tartoznak az említett irányelv hatálya alá – nagyobb fokú védelmet biztosít számukra, ahogy arra az irányelv 8. cikke is ösztönöz.²⁶

24 — A tárgyaláson a spanyol kormány azt állította, hogy a Bíróság előtti eljárás időtartama alatt a fogyasztók és felhasználók védelméről szóló általános törvény és egyéb vonatkozó törvények egységes szerkezetbe foglalt változatáról szóló, 2007. november 16-i 1/2007. sz. királyi törvényerejű rendelet (Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias; BOE, 287. sz. 2007. november 30., 49181. o.) 83. cikkének szövegét – amelyből eredhetett azon kérdés, hogy a spanyol jog szerint van-e a bíróságnak hatásköre a tisztességtelennek ítélt feltétel módosítására – módosította a 2014. március 27-i 3/2014. sz. törvény (BOE, 76. sz. 2014. március 28.). A szóban forgó rendelkezés jelenleg így szól: „A tisztességtelen szerződéses feltételek semmiek, és azokat úgy kell tekinteni, mint amelyek nem képezték a szerződés részét. E célból a bíróság – a felek meghallgatását követően – megállapítja a szerződés tisztességtelen feltételeinek érvénytelenségét, a szerződés azonban változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket, ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető.”

25 — E tekintetben lásd: Dominguez-ítélet, C-282/10, EU:C:2012:33, 31. pont. Lásd még: Jörös-ítélet, C-397/11, EU:C:2013:340, 52. pont, valamint az EFTA-Bíróság 2014. augusztus 28-i E-25/13, Engilbertsson-ítélete, 163. pont.

26 — E tekintetben lásd: Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10, EU:C:2012:144, 34. és 35. pont.

46. Ugyanakkor a végső elemzés során az általam képviselt álláspont lehet, hogy nem lesz döntő az alapeljárás eredménye szempontjából. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés tartalmából ítélve úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a felé a nézőpont felé hajlik, hogy a szóban forgó jelzálogkölcsonkhöz kapcsolódó késedelmi kamat mértéke *valóban* tisztességtelen. Amennyiben egy átfogó értékelés alapján erre a következtetésre jut, az A kérdésre adott fenti válaszból következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak biztosítania kell, hogy a fogyasztókat ne kössék ezek a feltételek, anélkül, hogy magát a kamatmértéket csökkentené vagy a spanyol jogban meghatározott kamatmértékkel váltaná fel.

47. Végezetül, nem került el a figyelmet, hogy a C kérdés megfogalmazásában hivatkoznak az egyenértékűség elvére és a hatékony érvényesülés elvére. Ugyanakkor a fentiekre tekintettel ezek az alapelvek semmilyen vonatkozásban nem lettek érintve, és ezért én nem kívánok ezekre vonatkozóan több észrevételt tenni.

IV – Véggözetkeztetések

48. A fentiekre tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Machena (Spanyolország) által feltett kérdést a következőképpen válaszolja meg:

- (1) A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján a nemzeti bíróságok kötelesek a tisztességtelen feltétel alkalmazásától eltekinteni annak érdekében, hogy az ne váltson ki kötelező joghatásokat a fogyasztó vonatkozásában, de nem jogosultak a feltétel tartalmának módosítására. A fogyasztókkal kötött szerződésnek ugyanis főszabály szerint úgy kell fennmaradnia, hogy csak a tisztességtelen feltételek elhagyása jelentsen módosulást, ha a belső jogszabályok értelmében a szerződés ilyen módon fennmaradhat.
- (2) Az olyan nemzeti jogi rendelkezés, mint a jelzálogkölcson-adósok védelmének megerősítését, az adósság átütetmezését és a szociális bérlakásokat célzó intézkedésekről szóló, 2013. május 14-i 1/2013. sz. törvény (Ley 1/2013 de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social) második átmeneti rendelkezése, amely alapján valamely, a törvényes kamatmérték háromszorosát meghaladó mértékű késedelmi kamat kikötését tartalmazó jelzálogszerződés alapján végrehajtást kérő hitelező kiigazíthatja a jelzálog érvényesítése során behajtható késedelmi kamat összegét úgy, hogy az ne haladja meg a felső határt, összeegyeztethető a 93/13 irányelvvvel, és különösen a 6. cikkének (1) bekezdésével, amennyiben az ilyen rendelkezés alkalmazása nem érinti a nemzeti bíróságnak az említett irányelvben foglalt azon kötelezettségét, hogy a fogyasztói szerződésben szereplő tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazásától – tartalmi módosítás nélkül – eltekintsen, annak érdekében, hogy az ne váltson ki kötelező joghatásokat a fogyasztó vonatkozásában. A kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy valamennyi érintett nemzeti jogszabály figyelembevételével, és az adott jog által elismert értelmezési módszerek alkalmazásával eldöntse, hogy erről van-e szó.